[رواه البخاري ومسلم] މާނައީ "ﷲ ގެ ނުވީ ބައްދުވެގެން އަޅުކަމަށްވޭ ހިތާހަރަކާ ނުވާ ކަމަށް ހަޔާވާ މިހާރަކަން، މިސްކީނަކުމެންކުރަ ކަމަކުން ވަސްތު މުސްލިމުންގެ ކާ އާދަމާބިން ހުއްދަވީގެން ނުވެއެވެ. އާދި، ޖަނަވާރުގެ ފެއްދިބަކާއި، މިހެންގޮ ބަދަލުގައި މަސްލަހަތު މިހާކާއި، އަމިހެންގޮ ދީން ދަރަކާތްލައި ޖަވާބުދޭއި ވަޔާވީގެނަ މިހެއްވީ." الثَّيِّبُ އަޔާ، އަމިހެންގޮ ބަހާތުގައި އަނދަ ފަރަކަދޮހާސް ޝަރީޢަ ކައިވެނީގެ ކާނޑުއެވި މިހާކަވެ.

ކައިވެނި މަތީގައި ދެމިހުރުމަށް ނުވަތަ ނަތީޖާއަކަށް ވެއެވެ.

ކަން މިހެން ހުރުމާއެކު، ޖަތުމާދީބަލާ ވަރުގެ ކަރަކަން މިހެކު އަރަދައިގެންމު ކައުގައިވާނަމަ، އަކަވެއް ބަލައި ބަޔާއީކަން، އާނާގެ މައްސަލަ އައަދަބު ކަނޑައެޅޭ ދަރުމަތީގެ ޝަރްޢީ ނިޔާމުގެ ބެލުމުގެ ނިޔާމުގެ ބަލަހައްޓައެވެ. އަހަރު ޙަޤު އަކަން ބަސްކިޔުމުގެ ކަމުގައިވެ، އަކަނުކުރުމަން ދަރުމަތީގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ނިޔާމުވެރިގެ

ބެލެނިވެރިއަކާ ވިދިއުނަށް. މިއަޔާ މިސްކީނުން އަމިހެން އަދިއެކު އަރަ ކުރުމަން އަންގަވާފައިވާ ކަނޑައެޅިގެންވާ ގޮތަށް.

އަހަންކަމުން، މިގޮ ބާރުން މިހުން ގަރުމަން ހެދުމަށް ދިޔަޕަރަހަރަ ބަމަދޮގައް ހިނގައި، އަރުހަރު ވާހަކަގައި ހައްކައި ހަރުމި، އިސްލާމް ދީނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އެގޮ ބާރުން ކުރެވޭ ބަމަޖެއް ކަމުގައި ވަރުގެ ނުވާނެއެވެ.

ޝަރްޢީ ކޯޓުގައި، ކާވެންޏާއި ވަރީ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމުގެ މުހިއްމުކަން

ޑރ. އަބްދުލްމަޖީދު އަބްދުލްބާރީ

ކޯޓުންޖަޔާ، ވަރަށް މާތް އަދި އަގުހުރި މަތިވެރި މަގުބޫލުކުރެވޭގައި ކުރާވާ ބައިވެރިކަވެ. ކޯޓު ކުރިކަން އަހަންމިހުންނަން އަންގަމުގެ ގޮތުން ކޯޓުގެ ވަޒީފާ ބޭއްވުމިޔަ ސުންނަތުގެކަން ގެދަވެގެންނާ ކަވެކަވެ ބަލަން ޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ވެއެވެ.

ކޯޓު ސަރުކާރީ ކޯޓުގެ ރުކުންތަކާއި ޝަރުޢީތަކަށް ފުރިހަމަ ވެގެންނެވެ. ކޯޓުގެ ރުކުންތަކަކީ، ކޯޓުގެ ބަޔާނުގައި ވަލީވެރިއާގެ ވަލީއާއި، ބަދަލުވެރި ދަހަރިޔާގެ ހަރިބަހާއި، ކޯޓުގެ ރަސްމީ. މިއަހަރުސް ކޯޓު ކުރުމުގައި

މިފަރާކަން އަހެއްސް ކާބޫގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމާ ނުލައި، ބައްޔިތުން ގަޑަޔައި އަމިއްލަ އަމިހެން ކޯޓު ކުރުމުން އަބަދުވެ. ކޯޓުގެ ބައްދަލުވުމަކީ ވަރިވެރިއާގެ ވަލީއާއި ދަރަޔަހިސާބުއި މިބަރާއި، ރަސްޔާރުއިގެން ކޯޓު ކުރުމުން، ޞައްލަވާތާ ކަމަށް، ބައްޔަކީ ރަރާމްތަކަށް ރަމަގާ ދަރުމަން އަބަދުވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ގެ ދުވަސްވަރުގައިވެސް ކޯޓުގައި ކާވެނި ރަޖިސްޓްރީކުރާ ނިޒާމް

ޔަގީނެވެ.

މިއީ ބަޔާޖެހޭގައި ވަރަށް ބާރު އަޅުއްވާފައިވާ ކަމަކަވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ގެ ދުވަސްވަރު ނުކޮށް ޔަގީން ކަމަކީ ދަރުމަތު ހިންގުމުގައި މިސްކީނުންގެ ވަސްތަރަގީ ގަޑިބުކުރުންކަވެ ގަބުލު ކޯޓުހިލުއް އަބަދުވެ. މިރުހިރަކަމަޔާވެސް، އަކަންކަމުގެ ބިނާ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ އަޅުއްވާ ދަރުމާޖެހިވާ ކަންކަމެވެ. ޖުމްލަކޮށް ސުންނަތުން އަކަމަށްގެ ދަލީލު

ފެންނަންނަމަށް އަދި މަސްލަހަތު ހުރި ކަމެއްކަމުގައިވާނަމަ އަދި ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. މިފަދަ ކަންކަމުގައި ޢަމަލުކުރަންވީގޮތް އެކަލޭގެފާނުވަނީ އަންގަވައި ދެއްވާފައެވެ. މިގޮތުން އިޖްތިމާޢީ ރުދުކުރުމާއި، ދަންނަބަކަކުރުންގެ އިޖްމާޢާއި، ޤިޔާސްކުރުމާއި، މަސްލަހަތުން ޢިބާރާތުކުރާއި، ނުބައިކަންކަމުން މަގުފަހިވާ ކަންކަން ހުއްޓުވުމާއި މިދި ހައްޤުތަށް ޝަރުޢީ ހަމަތަކުން ބަލާއިރު އެކަންކަމުގެ ދަރިފު، ޔަތީމު ދުޅާނުންނާއި ވަމް ރަސޫލާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ގެ ސުންނަތުން ސާބިތުވާ ކަންކަމެވެ.

މިގޮތުން ބަލާއިރު، ރަސޫލާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ހަދީޘެއްގެ ގޮތުގައި، މުޢާޛު ބުން ޖަބަލް، ޔަމަނަށް ފޮނުއްވަމުން އެކަލޭގެފާނަށް އަންގަވާފައިވާ ގޮތުގައި، އެއްވެސް މަސްއަލައެއްގެ ހުކުމް، ޤުރުއާނުންވެސް އަދި ސުންނަތުންވެސް ނުފެނިއްޖެނަމަ، ދެން އޮންނަނީ އިޖްތިހާދުކޮށް، މިދެމަސްދަރާ އަޅާކިޔައި ޤިޔާސްކޮށްގެން ކަމުގައި ވަސި ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ. އެބޭކަލުން ދަންނަވާ ވަގުން ހިނގާވަން، އަލުގަސީޖެ ގެންނަން އިޖްތިހާދު ކުރެއްވި ކަމާއި، ޞަޙާބީންގެ މަސްލަހަތުން ބަލާއި، ރަސޫލާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ގެ ބަޔާންފުޅުގައި ދިމާވެފައިނުވާ ކަންކަމުގައި، ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތް ބިނާ އެބޭކަލުން ވަކި އަޅުއްވާ ދެއްވާފައެވެ.

ވީމާ، ކައިވެނިގައި ވަރި ދަރިފުޅުކަން ބަލަހައްޓާ، ޝަރީޢަތް ކޯޓުތަކުން އެދަރިފުޅު ހަވާލުކުރެވިގެން ވަރިކޮށް، އަތޮޅު ނިޔަލަލި ދަރިސްފުޅި

ކުރުމަކާ ނުލައި، އަމިއްލަ އަމިއްލައަށް ގާވިނުކުރުމީ އެއްގޮތަކަށްވެސް ހުއްދަވާނޭ ކަމެއްނޫނެވެ. އަދި، މިފަދަގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުމުން، އާއިލާ ބައެއްގެ މަސްލަހަތު ގެއްލިދާނެއެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު ގާވިނުކުރުމުން ބަދަނާއި، ބުއްދާއި، ހިސްކޮށްވުމާއި ބަލިވެއިނުމާއި، ދަރިންގެ ހަރަދާއި މަޙްރަމުން ކަސަބުއެއްވާއި، ވާރުތަ އަރުވާއި ވާރުތަވުމާ ބަދުވާއި، މިފަދަ ޔިސަނޑުކަމުގެ ގާވިނާއި ވަރިގެ މައްކަން ބިނާކުރެވިފައެވެ. މިއިން ކޮންމެކަމެއްވެސް ކާވެނީގެ ޝަރުޢީ ކޯޓްތަކަށް ސާބިތުކުރެވިގެން ވުޖޫދު، މިއިން ކޮންމެ ކަމެއް ބިނާވާ ޝަރުޢީ ބުރުޖެއް ނިސްބަތްވާ ކަންކަމެވެ.

ހަމައެހެންމެ، ކާވެނިޖަކާ ނުލައި ޖިރާހާއިންނަށް ޔިހާއިގެން، އަންހެނުކުދިން ގެންގުޅުމުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަމެއްނޫނެވެ. އެހެނީ، އިސްލާމް ދީނުގައި އަޚްލާޤީކުރުވާ ހަމައެކަނި ގޮތަކަން އޮންނަނީ، މުސްލިމުންނާއި ޒާއިރު މުސްލިމުންނާ ކުރުވާ ހަނގުރާމައެއްގައި ޤައިދީކުރެވިގެން ބަހަރު ހައްސަދު ކުރުވިއްޖެނަމަ، ހަނގުރާމައިގެ ދިޖަހަރުން ނުވަތަ ބާޣީވާނާއަށް އެބައިމީހުން އަޅުވެރި ކުރަން ފޮނުއްޖާ ހިނދެއްގައި،

އަޅުންގެ ގޮތުގައި ކަނޑައެޅުމުންނެވެ. މިޝްނަގޮތަކަން އިސްލާމް ދީނުގައި އިންސާނުގެ އަޅުވެރިކަން ނުކުރުވާނެއެވެ. މިގޮތުން މިކަން އޮންނައިރުވެސް އަޅުވެރި ކުރުމަޔާ އެއްވެސް ބާރުއަޅައި އިސްލާމް ދީން ހިތްވަރުދެއްވާފައެވެ. އަދި ބަދަލުގައި އިސްލާމް ދީނުގައި ހިތްވަރުދީފައިވާ، އަޅުވެރި ކުރުވާ މީހުންވެސް މިނިވަންކުރުމަށެވެ. މިގޮތުން، ބޮޑެތި ހުރިހާ ކުށްތަކުގެ ކައްފާރާތްގެ ގޮތުގައި އަޅު ފުރަތަމަ ކުރަން އަންގަވާފައިވާ ކަމަށް އަދި މިނިވަންކުރުމެވެ. ކައްފާރާއަކަން ނުހަނު އަދަދު މިނިވަންކުރުމީ ނުހަނު ގިނަގުނަ ޤުރުބާ ޢިބާދަތް ކަމެއްކަމުގައި ރަސޫލާ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް އަންގަވާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، އިންސާނުން އަޅުވެރިކަމުގެން ނުގެންގުޅުމުން ދޫކުރުމަކަން އެއްބަސްވުމާއިވިޔާ، ހަނގުރާމައިގެ ތެރޭގައި ހިފައިހައްޓާ ކުރުވާ އަސީރުންނަށް، މިޔާންސަގައި އަޅުވެރިކުރުން ނުހުއްދައެވެ. އެހެންކަމުން، ޝަރީޢަތް ހަމައެކަނި ބަލާއިރު، މިޒަމާނުގައި އެއްވެސް ގައުމެއްގައި، އެއްވެސް އަޅެއް އަދި ޖާރިޔާއެއްވެސް ނުހުންނާނެއެވެ.